

ความมุ่งมั่นของผู้นำในการพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

Leader Ambition towards Development on Philosophy of Sufficiency Economy

นเศรษฐ ฌ พัทลุง

อาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

ยุวัฒน์ วุฒิเมธี

ประธานสมาพันธ์องค์การพัฒนาชุมชนแห่งประเทศไทย

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1.) ศึกษาคุณลักษณะภาวะผู้นำบารมีและผลสัมฤทธิ์การพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 2.) ศึกษาปัจจัยคุณลักษณะภาวะผู้นำบารมีต่อผลสัมฤทธิ์การพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 3.) วิเคราะห์คุณลักษณะภาวะผู้นำบารมีกับผลสัมฤทธิ์การพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรคือผู้นำเครือข่ายพัฒนาชุมชนดีเด่นที่ได้รับรางวัลพระราชทานจากสมเด็จพระเทพฯ โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงเป็นผู้นำที่ได้รับรางวัล “ผู้นำองค์กรเครือข่ายพัฒนาชุมชนดีเด่น” จำนวน 375 คน ที่เป็นแกนหลักสำคัญในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ประจำปี พ.ศ. 2554 และผู้ทรงคุณวุฒิที่คัดเลือกแบบเจาะจง จำนวน 50 คน จากผู้นำภาครัฐและผู้นำภาคประชาชน เป็นการให้ข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถาม และแบบสอบถามประกอบการสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบสมมติฐาน ใช้ค่าสถิติสัมประสิทธิ์สัมพันธ์ และค่าสมการถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะภาวะผู้นำบารมีที่กำหนดในการวิจัย 8 ตัว คือ การมีวิสัยทัศน์ที่เข้มแข็ง ความสามารถทางการบริหาร ทักษะทางสังคม การทำให้สมาชิกรู้สึกมีความสามารถ การมุ่งปฏิบัติให้บรรลุผล แบบอย่างเชิงคุณสมบัตินิยม และแบบอย่างเชิงพฤติกรรม และแบบอย่างเชิงจิตใจ ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าคุณลักษณะผู้นำบารมี 4 ปัจจัย ได้แก่ การมีวิสัยทัศน์ที่เข้มแข็ง ความสามารถทางการบริหาร การมุ่งปฏิบัติให้บรรลุผล และแบบอย่างเชิงจิตใจ มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับผลสัมฤทธิ์การพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ที่เข้มแข็งและความสามารถทางการบริหาร มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนการมุ่งปฏิบัติให้บรรลุผล และแบบอย่างเชิงจิตใจ มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนที่เหลือไม่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์การพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียง ผลการวิเคราะห์จากการสัมภาษณ์ พบว่า คุณลักษณะหลักของภาวะผู้นำบารมีที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์การพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย การมีวิสัยทัศน์ที่เข้มแข็ง ความสามารถทางการบริหาร การมุ่งปฏิบัติให้บรรลุผล และแบบอย่างทางจิตใจเชิงคุณธรรม ขณะที่คุณลักษณะรองที่ส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ ทักษะทางสังคม และแบบอย่างเชิงพฤติกรรม

คำสำคัญ : ผู้นำบารมี ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ผลสัมฤทธิ์การพัฒนา

Abstract

The objectives of this research were 1) to study charismatic leadership and the achievement in community development based on the Philosophy of Sufficiency Economy 2) to study charismatic leadership factors in forecasting the achievement in community development based on the Philosophy of Sufficiency Economy, and 3) to analysis charismatic leadership factors effecting the achievement in community development based on the Philosophy of Sufficiency Economy. The study employed quantitative research method. The respondents were the purposive sampling of 375 leaders who granted “The Excellent Leader on Community Development Network Awards in the year 2011.” The questionnaires were used as a tool for collecting data. The qualitative research, the data got from 50 technicians of government sectors and community leaders were purposively selected and interviewed through the interview schedule. The statistics were used in this research included percentage, mean, standard deviation and correlation coefficient and regression analysis for testing the hypothesis. The research findings were as follows, characteristic of leadership comprises of strong vision, management ability, social skill, capability, goal oriented, personal attribution, behavior, and mentality were strongly relation to the achievement of development. The hypothesis testing found a significant level of strong vision, management ability, goal oriented, and mentality. The characteristic found from the interview as achievement level were consistency with the hypothesis above and in addition the other two factors, social skill and behavior also related to the achievement development.

Keywords : Charismatic leadership, The philosophy of sufficiency economy, Achievement of development.

บทนำ

“การพัฒนา (Development)” เป็นสิ่งที่ทุกสังคมยอมรับและให้ความสำคัญ และพยายามหาทางที่จะไปสู่ผลสัมฤทธิ์ ด้วยแนวทางและวิธีการต่าง ๆ ตามระบบความคิด ความเชื่อและปรัชญาที่เรียกว่า “กระบวนทัศน์การพัฒนา” (Development paradigm) ที่ปรากฏอยู่ในสังคม ซึ่งไม่ได้คงที่ตายตัวอยู่ตลอดไป เพราะแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาเป็นแนวความคิดเชิงปทัสฐาน (David Goldsavert, 1985 : 3) จึงมีการเปลี่ยนแปลงได้ตามปัจจัยที่เกี่ยวข้อง กระบวนทัศน์การพัฒนาในสังคมใดสังคมหนึ่งย่อมมีอิทธิพลในการกำหนดอุดมการณ์เป้าหมายและแนวทาง รวมถึงนโยบายและกลยุทธ์การพัฒนาอันมีผลต่อวิถีการดำรงชีวิตด้านต่าง ๆ ของคนในสังคมนั้น

สังคมไทยในอดีตเป็นสังคมที่มีวิถีชีวิตแบบเรียบง่าย เศรษฐกิจพื้นฐานเป็นการผลิตเพื่อยังชีพสำหรับการบริโภคใช้สอยในครัวเรือนและชุมชน มิใช่เพื่อการแลกเปลี่ยนในระบบเศรษฐกิจเพื่อการค้า วัตถุประสงค์ในการผลิตสำหรับการดำรงชีพได้มาจากสภาพธรรมชาติที่อยู่รอบตัวทำให้วิถีชีวิตของคนในสังคมมีความใกล้ชิดผูกพันและตระหนักในคุณค่าของสิ่งแวดล้อม ความสัมพันธ์ของคนในชุมชนเป็นความสัมพันธ์ในระบบเครือญาติและความสัมพันธ์ทางสายเลือดเป็นหลัก วิถีชีวิตเช่นนี้มีความเหมาะสมกับการใช้ทรัพยากรร่วมกัน การแบ่งปันผลผลิตและการพึ่งพาอาศัยกันในด้านต่าง ๆ (ฉัตรทิพย์ นาถสุภา และพรพิไล เลิศวิชา, 2537)

จวบจนกระทั่งเกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ในสังคมไทย เมื่อประเทศได้ก้าวเข้าสู่กระบวนการพัฒนาที่มุ่งเน้นความทันสมัยตามแบบตะวันตกในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การเผยแพร่ความรู้ทางวิชาการ การให้ความช่วยเหลือผ่านโครงการเงินกู้ การให้คำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญชาวต่างประเทศ เป็นต้น การเผยแพร่ความคิดดังกล่าวได้สร้างความหมายในลักษณะคู่ตรงข้ามคู่หนึ่งให้เกิดขึ้นคือ “การพัฒนา” (Development) และความด้อยพัฒนา

(Underdevelopment) เพื่อการจัดแบ่งประเภทของประเทศต่าง ๆ ออกเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว กับประเทศที่ยัง
ด้อยพัฒนา (ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร, 2540, : 87)

จนมีผลทำให้ประเทศไทยถูกให้ความหมายว่าเป็นประเทศด้อยพัฒนาประเทศหนึ่ง สำนักงานคณะกรรมการ
พัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้กล่าวถึง ผลการพัฒนาที่ผ่านมาว่า เศรษฐกิจของประเทศมีการขยายตัว
เพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ยมากกว่าร้อยละ 7 ต่อปี ประชากรมีรายได้ต่อหัวเพิ่มขึ้นประมาณ 30 เท่า คนไทยส่วนใหญ่
ได้รับบริการ โครงสร้างพื้นฐานและบริการพื้นฐานทางสังคมมากขึ้นในระดับที่น่าพอใจ ไม่ว่าจะเป็นถนน ไฟฟ้า
น้ำประปา รวมทั้งการศึกษาและสาธารณสุข อย่างไรก็ตาม การพัฒนาที่ได้ก่อให้เกิดปัญหาทางสังคม และ
สิ่งแวดล้อมด้วย การพัฒนาที่มุ่งเน้นการแข่งขันเพื่อสร้างความมั่นคงในด้านรายได้ ทำให้สังคมไทยมีความเป็น
วัตถุนิยมมากขึ้น คนในสังคมมีปัญหาด้านพฤติกรรมคือ การย่อหย่อนในศีลธรรม จริยธรรม เอรัดเอาเปรียบผู้อื่น
พร้อมที่จะทำทุกอย่างเพื่อประโยชน์ของตนเอง โดยไม่คำนึงถึงผู้อื่นหรือสังคม ส่งผลให้วิถีชีวิตและค่านิยม
ดั้งเดิมที่ดีงามของไทยสูญสลายไป กล่าวโดยสรุปผลของการพัฒนาที่เน้นความทันสมัยเป็นการพัฒนาที่เศรษฐกิจดี
สังคมมีปัญหา และการพัฒนาไม่ยั่งยืน นำไปสู่การล่มสลายของชุมชน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจ
และสังคมแห่งชาติ ม.ป.ป., หน้า 1-3)

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ปัจจุบันแนวทางในการพัฒนาที่เกิดขึ้นเป็นการพัฒนาแบบกระแสทุนนิยม
(Capitalism) หรือเป็นการพัฒนาในลักษณะไม่มีขีดจำกัด (Unlimited development) ที่มุ่งผลทางเศรษฐกิจเป็นหลัก
โดยไม่คำนึงถึงผลกระทบต่อระบบนิเวศน์ ทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมาทั้งสิ่งแวดล้อมถูกทำลาย ขยะล้นเมือง
น้ำเสีย อากาศเป็นพิษ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาภาวะโลกร้อน (Global Warming) คนรุ่นใหม่มีความสุขจากการใช้
เทคโนโลยี เกิดค่านิยมที่หรูหรา ฟุ่มเฟือย เกิดความเห็นแก่ตัวและมีการทุจริตคอร์รัปชัน ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้มี
แนวโน้มที่จะขยายตัวมากขึ้นในอนาคต เป็นการสะท้อนให้เห็นว่าการพัฒนาที่ผ่านมาขาดสมดุลในบริบทของ
การพัฒนา

จากพระปณิธานที่ว่า “เราจะครองแผ่นดินโดยธรรมเพื่อประโยชน์สุขของมหาชนชาวสยาม” ซึ่งได้ทรง
แสดงออกอย่างเป็นรูปธรรมต่อสังคมไทยตลอดมาและที่สำคัญ คือ ทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะเกี่ยวกับแนวทาง
ในการแก้ไขปัญหาความยากจน และยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้น ตลอดจนแนวทางในการพัฒนา
เศรษฐกิจและสังคมของประเทศให้มีความเจริญรุ่งเรืองอย่างสมดุล มั่นคง และยั่งยืน “หลักเศรษฐกิจพอเพียง” เป็น
ปรัชญาที่ชี้แนะทางการดำรงชีวิตที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมีพระราชดำรัสแก่ชาวไทย
นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2517 เป็นต้นมา

“การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้น ต้องสร้างพื้นฐาน คือความพอมีพอกินพอใช้ของ
ประชาชนส่วนใหญ่เป็นเบื้องต้นก่อน โดยใช้วิธีการและใช้อุปกรณ์ที่ประหยัด แต่ถูกต้องตามหลักวิชา เมื่อได้
พื้นฐานมั่นคงพร้อมพอควรและปฏิบัติได้แล้ว จึงค่อยสร้างค่อยเสริมความเจริญและฐานะเศรษฐกิจขั้นที่สูงขึ้น
โดยลำดับต่อไป หากมุ่งแต่จะทุ่มเทสร้างความเจริญ ยกเศรษฐกิจขึ้นให้รวดเร็วแต่ประการเดียว โดยไม่ให้
แผนปฏิบัติการสัมพันธ์กับสภาวะของประเทศและของประชาชนโดยสอดคล้องด้วย ก็จะเกิดความไม่สมดุล
ในเรื่องต่าง ๆ ขึ้น ซึ่งอาจกลายเป็นความยุ่งยากล้มเหลวได้ในที่สุด”

ทีมา (พระบรมราโชวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว, 2517)

จากพระบรมราโชวาท พระองค์ท่านได้ทรงเน้นย้ำแนวทางการพัฒนาบนพื้นฐาน “การพึ่งตนเอง” ความพอมีพอกิน พอมีพอใช้ การรู้จักความพอประมาณ การคำนึงถึงความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกัน ตระหนักถึงการพัฒนาตามลำดับขั้นตามหลักวิชา ตลอดจนมีคุณธรรมเป็นกรอบในการดำรงชีวิต แต่กระบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง หรือการนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดผลในทางปฏิบัติ ทุกภาคส่วนของสังคมอันประกอบด้วย ภาคเอกชน ภาคประชาชน รวมทั้งหน่วยงานภาครัฐ จะต้องร่วมแรงร่วมใจกันเพื่อให้เกิดผลที่แท้จริง หลาก ๆ รัฐบาลที่ผ่านมา ได้มีความพยายามนำหลักการดังกล่าวมาใช้ในการบริหารประเทศ แต่ก็สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ในระดับหนึ่งเท่านั้น

ในการบรรลุผลสัมฤทธิ์ของการพัฒนาใด ๆ รวมทั้งการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางในการพัฒนา ย่อมจะต้องมาจากเหตุปัจจัยหลายประการ ซึ่งปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดการพัฒนานั้น มีอยู่ด้วยกันหลายปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรมนุษย์ และปัจจัยทางสังคม ฯลฯ ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ เรียกว่า “ปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการพัฒนา” ส่วนปัจจัยภายใน ได้แก่ ตัวผู้นำ ค่านิยมของสมาชิก การตัดสินใจที่ไม่ดี ปัญหาด้านการสื่อสารที่ไม่ดี ปัญหาแรงงาน ฯลฯ และปัจจัยด้านผู้นำ เป็นปัจจัยประการหนึ่งที่สำคัญและส่งผลต่อการพัฒนา ซึ่งลักษณะการพัฒนานั้นสามารถเกิดได้ทั้งในองค์กรแบบโครงสร้างอย่างชัดเจน และองค์กรที่มีโครงสร้างแบบหลวม ๆ เช่น สังคม ชุมชน หมู่บ้าน ซึ่งนักพัฒนาชุมชนนิยมเรียก “นักพัฒนาผู้นำแห่งการพัฒนา” ส่วนในองค์กรแบบมีโครงสร้างนิยมเรียก “ผู้นำการเปลี่ยนแปลง” และมีผลสำคัญยิ่งในหน่วยงานทั้งภาครัฐ และภาคเอกชน เพราะบุคคลดังกล่าวมีหน้าที่ในการริเริ่มและสามารถในการปรับเปลี่ยนบริบทตามที่ต้องการได้ สอดคล้องกับ Berlew (1974) กล่าวว่า ผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะนำการเปลี่ยนแปลงภายในองค์กร ซึ่งแตกต่างจากผู้นำที่เน้นการพัฒนาสังคมและชุมชน ที่จำเป็นต้องมีลักษณะพิเศษที่ เรียกว่า “ผู้นำบารมี (Charisma Leadership)” ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาสังคมและชุมชน

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น คุณลักษณะภาวะผู้นำโดยเฉพาะอย่างยิ่งคุณลักษณะผู้นำแบบมีบารมีเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งต่อผลสัมฤทธิ์ของการพัฒนาชุมชนในบริบทของสังคมไทย แต่อย่างไรก็ดี ผลการศึกษาวิจัยในระยะเวลาที่รัฐบาลได้ส่งเสริมการดำเนินงานการพัฒนาชุมชนบนหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตั้งแต่ฉบับที่ 8 เป็นต้นมา มักเป็นการศึกษาการพัฒนาชุมชนที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินงานในรูปแบบงานวิจัยเชิงคุณภาพ ส่วนงานวิจัยที่แสดงให้เห็นถึงความสำเร็จของการดำเนินงานการพัฒนาชุมชนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง อันเนื่องมาจากการมีคุณลักษณะภาวะผู้นำบารมี นั้นยังไม่มีการศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยดังกล่าวแต่อย่างใด ด้วยเหตุนี้การศึกษา คุณลักษณะภาวะผู้นำบารมีที่ส่งผลต่อการพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จึงมีความน่าสนใจและมีความสำคัญในการพัฒนาองค์ความรู้ในทางวิชาการ และในการนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารราชการแผ่นดินให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการพัฒนาประเทศชาติ ชุมชน และสังคมอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะภาวะผู้นำบารมี และผลสัมฤทธิ์การพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
2. เพื่อศึกษาอำนาจการพยากรณ์ของปัจจัยคุณลักษณะภาวะผู้นำบารมี ต่อ ผลสัมฤทธิ์การพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
3. เพื่อวิเคราะห์คุณลักษณะภาวะผู้นำบารมี กับ ผลสัมฤทธิ์การพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ประโยชน์จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้จะได้รับประโยชน์ทั้งทางด้านการวิชาการและด้านการนำไปใช้ กล่าวคือ ประโยชน์ทางด้านการวิชาการ ได้ความรู้เกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำบารมี ที่เหมาะสมในการพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งในส่วนของแนวทฤษฎี และการนำไปประยุกต์สู่การปฏิบัติ ส่วนประโยชน์ทางด้านการนำไปใช้ นำไปส่งเสริมคุณลักษณะผู้นำ และภาวะผู้นำ ให้แก่ ผู้นำชุมชน สังคม หรือผู้นำหมู่บ้าน ที่เป็นเป้าหมายที่จะพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และหน่วยงานอื่น ๆ จะนำข้อค้นพบไปพัฒนาภาวะผู้นำภายในองค์การให้ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารจัดการ ซึ่งจะเป็นส่วนร่วม ในการขยายขอบเขตของการพัฒนาหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างต่อเนื่อง

แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรในกรอบแนวคิดดังนี้

1. ผลสัมฤทธิ์การพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ผู้วิจัยได้รวบรวมตัวชี้วัดการพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ดังเช่น ทฤษฎี Terms model (สัญญา สัญญาวิวัฒน์และคณะ, 2536) **ตัวแบบพระธรรมปิฎก** (ป.อ. ปยุตโต, 2539) **ตัวแบบการพัฒนาที่ยั่งยืน** (พระเทพโสภณ, 2540) **ตัวแบบสภาพัฒน์ฯ** (ธรรมรักษ์ การพิศิษฐ์, 2543) **ทฤษฎีใหม่ในการพัฒนาประเทศ** (มูลนิธิชัยพัฒนา, 2544) เพื่อคัดเลือกปัจจัยที่สำคัญ (Major factor selection) ไปตั้งเป็นองค์ประกอบหลักได้ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านคน สังคม เศรษฐกิจ เทคโนโลยี และด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2. **คุณลักษณะภาวะผู้นำบารมี** เป็นการสร้างตัวแปรแบบสามเส้า ได้แก่ 1) ภาวะผู้นำบารมีแบบตะวันตก 17 ทฤษฎี อาทิเช่น ทฤษฎีภาวะผู้นำบารมี (Charisma Leadership theories) (Bass, 1990; Conger & Kanungo, 1989; Nadler & Tushman, 1990) ทฤษฎีการพัฒนาคุณลักษณะบารมี (Development of charisma) (Du Brin, A.J. 1998) และทฤษฎีคุณลักษณะการปรุงแต่งของภาวะผู้นำบารมี (An attribution theory of charisma) (Conger and Kanungo, 1998) เป็นต้น 2) ภาวะผู้นำบารมีแบบตะวันออก (พุทธศาสนา) ได้แก่ ทศพิธราชธรรม พรหมวิหาร 4 สังคหวัตถุ 4 การเว้นจากอคติธรรม 3) ผลการศึกษางานวิจัย ภาวะผู้นำในบริษัทสังคมไทย ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสังคมชุมชน ดังนั้น คุณลักษณะภาวะผู้นำบารมี ที่ได้จากการบูรณาการแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยแบบสามเส้าได้ 8 กลุ่มตัวแปรดังนี้ การมีวิสัยทัศน์ที่เข้มแข็ง (Strong Visionary) ความสามารถทางการบริหาร (Management Ability) ทักษะทางสังคม (Social Skills) การทำให้สมาชิกรู้สึกสามารถ (feel capable) การมุ่งปฏิบัติให้บรรลุผล (An action orientation) แบบอย่างเชิงคุณสมบัติ (Attributes) แบบอย่างเชิงพฤติกรรม (Behavior) แบบอย่างเชิงจิตใจ (Mental)

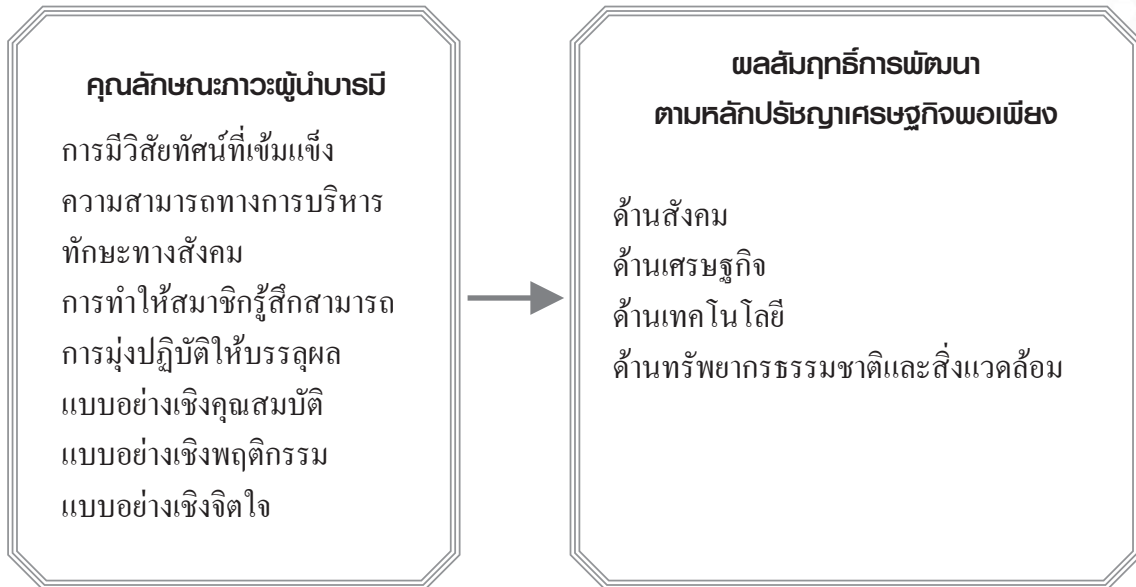
องค์ประกอบตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จึงได้องค์ประกอบตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยดังนี้ 1) **ตัวแปรอิสระ (Independent Variables)** คือ คุณลักษณะภาวะผู้นำบารมี ประกอบด้วย การมีวิสัยทัศน์ที่เข้มแข็ง ความสามารถทางการบริหาร ทักษะทางสังคม การปฏิบัติให้บรรลุผล การทำให้สมาชิกรู้สึกมีความสามารถ แบบอย่างเชิงคุณสมบัติ แบบอย่างเชิงพฤติกรรม แบบอย่างเชิงจิตใจ 2) **ตัวแปรผล (Dependent Variables)** คือ ผลสัมฤทธิ์การพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านเทคโนโลยี และ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรม แนวคิดและทฤษฎี คุณลักษณะภาวะผู้นำและภาวะผู้นำแบบมีบาร์มี 17 ทฤษฎี ซึ่งเป็นแนวคิดทฤษฎีที่พัฒนาขึ้นโดยนักวิชาการตะวันตก และผู้ศึกษาได้บูรณาการกับแนวคิดแบบตะวันออก (เชิงพุทธ) พร้อมกับทบทวนงานวิจัยในบริบทของสังคมไทยเพื่อสร้างเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย (ดังภาพที่ 2)

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานในการวิจัย

สมมติฐาน ตัวแปรอิสระทั้ง 8 ตัว คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ที่เข้มแข็ง ด้านความสามารถทางการบริหาร ด้านทักษะทางสังคม ด้านการทำให้สมาชิกรู้สึกสามารถ ด้านการมุ่งปฏิบัติให้บรรลุผล ด้านแบบอย่างเชิงคุณสมบัตินี้ ด้านแบบอย่างเชิงพฤติกรรม และด้านแบบอย่างเชิงจิตใจ มีตัวใดตัวหนึ่งซึ่งสามารถทำนาย ผลสัมฤทธิ์การพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยทางสังคมศาสตร์ แบบผสมผสาน (Mix Research) คือ การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) แบบมีสมมติฐาน ประชากรที่ศึกษาในครั้งนี้เป็น “ผู้นำองค์กรเครือข่ายพัฒนาชุมชนดีเด่น” แกนนำหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง “อยู่เย็น เป็นสุข” ที่ได้รับรางวัลพระราชทานจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี โดยเจาะจงเฉพาะปี 2554 จำนวน 375 คน โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้เครื่องมือเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ใช้เก็บข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) ทำการจัดเก็บรวบรวมโดยการแจกแบบสอบถามให้แก่ ผู้นำองค์กรเครือข่ายพัฒนาชุมชนดีเด่น ในงานพิธีมอบโล่รางวัลเชิดชูเกียรติ และได้รับการตอบกลับมาทั้งหมด การหาคุณภาพของเครื่องมือผู้วิจัยได้ทำการหาค่าความเที่ยงตรง (Validity) และค่าความเชื่อมั่น (Reliability) การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ ประกอบด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบสมมุติฐาน ประกอบด้วย การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สัมพันธ์ (Correlation

coefficient) การวิเคราะห์พหุคูณถดถอย (Multiple Regression Analysis) ส่วนเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก ประกอบด้วย ผู้นำภาครัฐ คือ ข้าราชการระดับจังหวัด (ส่วนภูมิภาค) ที่เป็นหัวหน้าระดับกรมและระดับจังหวัด รวมถึงข้าราชการระดับปฏิบัติการ เช่น พัฒนาการจังหวัดและอำเภอ ส่วนผู้นำภาคประชาชน เป็นผู้นำหมู่บ้าน ได้แก่ กำนันหรือผู้ใหญ่บ้านของหมู่บ้านที่ได้รับรางวัลหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง “อยู่เย็น เป็นสุข” ปี 2554 เพื่อเป็นข้อมูลสนับสนุนในการวิเคราะห์ วิเคราะห์ผลวิจัยครั้งนี้

สรุปผลการวิจัย

การวิเคราะห์ผลเชิงปริมาณด้วยการทดสอบสมมติฐานตัวแปรอิสระทั้ง 8 ตัว มีตัวใดตัวหนึ่งซึ่งสามารถทำนายผลสัมฤทธิ์การพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 การวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธี Enter Multiple Regression

ตารางที่ 2 ค่าสัมประสิทธิ์และค่าสถิติทดสอบ คุณลักษณะภาวะผู้นำบารมี ที่ส่งผลต่อ ผลสัมฤทธิ์การพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (Enter Multiple Regression)

คุณลักษณะภาวะผู้นำบารมี	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
	B	Std. Error	Beta		
ค่าคงที่	0.985	0.198		4.967	0.00*
ด้านวิสัยทัศน์ที่เข้มแข็ง (X1)	0.243	0.066	0.246	3.657	0.00*
ด้านความสามารถทางการบริหาร (X2)	0.246	0.075	0.239	3.300	0.00*
ด้านทักษะทางสังคม (X3)	0.085	0.062	0.092	1.360	0.17_
ด้านทำให้สมาชิกรู้สึกมีความสามารถ (X4)	0.070	0.067	0.075	1.043	0.29_
ด้านการมุ่งปฏิบัติให้บรรลุผล (X5)	-0.117	0.056	-0.131	-2.067	0.03*
ด้านแบบอย่างเชิงคุณสมบัตินี้ (X6)	-0.015	0.059	-0.017	-0.256	0.79_
ด้านแบบอย่างเชิงพฤติกรรม (X7)	0.076	0.082	0.082	0.929	0.35_
ด้านแบบอย่างเชิงจิตใจ (X8)	0.133	0.062	0.155	2.141	0.03*

SE_{est} = ±.372   R = .628   R² = .394   F = 29.789**

จากตาราง 2 พบว่า ปัจจัยหลัก 4 ตัวแปร ซึ่งเป็นตัวพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์การพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ถูกคัดเลือกเข้าสมการพยากรณ์ ปัจจัยหลักที่เป็นตัวพยากรณ์ ได้แก่ ด้านวิสัยทัศน์ที่เข้มแข็ง (X1) ด้านความสามารถทางการบริหาร (X2) ด้านการมุ่งปฏิบัติให้บรรลุผล (X5) และด้านแบบอย่างเชิงจิตใจ (X8) โดยปัจจัยทั้ง 4 สามารถอธิบายผลสัมฤทธิ์ของการพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (R²) ได้ร้อยละ 39.40 และมีความคลาดเคลื่อนในการพยากรณ์ (SEest) เท่ากับ .372 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยค่าสถิติจากตารางนำมาสร้างเป็นสมการพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์การพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ได้ดังนี้

$$\text{สมการ } y = 0.985 + 0.243 x_1 + 0.246 x_2 - 0.117 x_5 + 0.113 x_8$$

$$\text{สมการมาตรฐาน } y = 0.246 x_1 + 0.239 x_2 - 0.131 x_5 + 0.155 x_8$$

เมื่อ y แทน ผลสัมฤทธิ์การพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

X1 แทน ด้านวิสัยทัศน์ที่เข้มแข็ง

X2 แทน ด้านความสามารถทางการบริหาร

X5 แทน ด้านการมุ่งปฏิบัติให้บรรลุผล

X8 แทน ด้านแบบอย่างเชิงจิตใจ

จากการศึกษาเชิงปริมาณ คุณลักษณะภาวะผู้นำที่มีส่งผลต่อการพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีเพียง 4 คุณลักษณะ ได้แก่ ด้านวิสัยทัศน์ที่เข้มแข็ง (x_1) ด้านความสามารถทางการบริหาร (x_2) ด้านการมุ่งปฏิบัติให้บรรลุผล (x_5) และด้านแบบอย่างเชิงจิตใจ (x_8) แต่มีประการหนึ่งคือด้านการมุ่งปฏิบัติให้บรรลุผลมีค่าอำนาจในการพยากรณ์ต่อตัวแปรตามเป็นลบ (-) หรือแปรผกผัน โดยผู้วิจัยใช้การสัมพัทธ์เชิงลึกเพื่อหาคำตอบว่าเหตุใดจึงมีค่าเป็นลบ และผลการสัมพัทธ์ พบว่า การมุ่งปฏิบัติให้บรรลุผลมีความสำคัญต่อตัวแปรตามแบบมีเงื่อนไข กล่าวคือ ในการพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้เกิดผลสัมฤทธิ์ได้นั้น ผู้นำจะต้องมีความมุ่งมั่น เชื่อมั่น กล้าเสี่ยง และสร้างความชำนาญ ซึ่งถ้ามากเกินไปหรือไม่เหมาะสม หรือลักษณะเกินหน้าเกินตาผู้อื่น จะทำให้เกิดผลเสียกับการพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คงเนื่องจากสาเหตุของวัฒนธรรม คือ สังคมไทยเป็นสังคมที่ไม่ยอมรับคนที่เก่งกว่าหรือมุ่งมั่นจนเกินเหตุ หรือที่เรียกว่า “แคะคำ” นั่นเอง

การอภิปรายผล

การมุ่งปฏิบัติให้บรรลุผล มีอำนาจในการพยากรณ์ต่อตัวแปรตามคือ ผลสัมฤทธิ์การพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในลักษณะที่ส่งผลเชิงลบ (-) หรือแปรผกผัน และผลการสัมพัทธ์พบว่า ให้ความสำคัญด้านการมุ่งปฏิบัติให้บรรลุผลแบบมีเงื่อนไข กล่าวคือ ในการพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้เกิดผลสัมฤทธิ์ได้นั้น ผู้นำจะต้องมีความมุ่งมั่น เชื่อมั่น กล้าเสี่ยง และสร้างความชำนาญ จากการศึกษาด้านแนวคิดทฤษฎีตะวันตกที่เกี่ยวข้องกับด้านการมุ่งปฏิบัติให้บรรลุผล ประกอบด้วย ความเชื่อมั่น มุ่งมั่น กล้าเสี่ยง และมีการสร้างความชำนาญ อาทิเช่น ทฤษฎีคุณลักษณะ (Trait theories) ของ Gold Bach (1989) ที่กล่าวว่า คุณลักษณะที่สำคัญของผู้นำคือ การมีความเชื่อมั่นในตนเอง การมีความทะเยอทะยานและมุ่งมั่นต่อความสำเร็จ และที่สำคัญคือมีการปฏิบัติเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงให้บรรลุผล ซึ่งผลการศึกษาวเคราะห์ผลในเชิงปริมาณ พบว่า ตัวแปรต้นที่ 5 ด้านการมุ่งปฏิบัติให้บรรลุผล มีอำนาจพยากรณ์ต่อตัวแปรตามที่ส่งผลเชิงลบ (-) หรือแบบผกผัน ซึ่งสามารถอภิปรายได้ว่ายังผู้นำใช้ความพยายามในลักษณะเชื่อมั่นในตนเองและมุ่งมั่นมากเกินไปหรือไม่เหมาะสม จะทำให้เกิดผลเสียกับการพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และผลการสัมพัทธ์ได้ยืนยันให้เห็นถึงผลการวิเคราะห์ซึ่งได้ค่าที่ผกผัน ดังบทสัมพัทธ์ที่ว่า ผู้นำที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงทุกคนจะทำงานด้านการพัฒนาชุมชนด้วยความตั้งใจ และทุ่มเทต่อการพัฒนาชุมชนของตนเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งจะเรียกคุณลักษณะดังกล่าวว่าเป็น “ความมุ่งมั่นและความเชื่อมั่นในตัวของผู้นำ” แต่ผู้นำในการพัฒนาชุมชนไม่สามารถแสดงคุณลักษณะความมุ่งมั่นตั้งใจให้ผู้อื่นเห็นได้มากจนเกินไป (หรือลักษณะแบบเกินหน้าเกินตา) เนื่องจากวัฒนธรรมในสังคมไทยเป็นสังคมที่ไม่ยอมรับคนที่เก่งกว่าหรือมุ่งมั่นจนเกินเหตุ หรือที่เรียกว่า “แคะคำ” ซึ่ง

ประเด็นหลักของวัฒนธรรมของคนในสังคมไทยที่ไม่ยอมรับบุคคลที่มีลักษณะการปฏิบัติแตกต่างไปจากกลุ่ม ซึ่งลักษณะการไม่ยอมรับผู้ที่มีลักษณะแตกต่างอย่างเกินหน้าเกินมีมานานแล้ว ดังเช่นผลงานของหลวงวิจิตรวาทการ (2453-2505) กล่าวว่า “อันที่จริงคนเขาอยากให้เราดี แต่ถ้าเด่นขึ้นทุกที่เขาหมั่นไส้ จึงทำดีแต่อย่าเด่นจะเป็นภัย ไม่มีใครเขาอยากเห็นเราเด่นเกิน” และในขณะเดียวกันในสังคมวิชาการซึ่งถือได้ว่าเป็นสังคมที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นสังคมที่มีเหตุมีผล แต่ยังคงแทรกแซงรูปแบบของวัฒนธรรมที่ต่อต้านการไม่ยอมรับคนที่เก่งกว่า ดังจะเห็นได้จากผลงานวิจัยของ อภิภา ปรัชญพฤทธิ (2549) ที่ศึกษาความมุ่งมั่นในการพัฒนาประเทศของอาจารย์ใหม่ พบว่า ปัญหาความคิดริเริ่มของอาจารย์ใหม่ที่ทำให้เกิดความมุ่งมั่นในการพัฒนาประเทศ มักจะถูกการต่อต้านหรือไม่ได้รับการสนับสนุนจากผู้ใหญ่ ผู้บังคับบัญชา และผู้ร่วมงาน เนื่องจากวัฒนธรรมองค์กรที่ต่อต้านความเปลี่ยนแปลง ส่วนดิน ปรัชญพฤทธิ (2530) ศึกษาความมุ่งมั่นในการพัฒนาประเทศของข้าราชการระดับสูง พบว่า ปัญหาข้าราชการระดับสูงในเรื่องความมุ่งมั่นในการพัฒนาประเทศ อาจเกิดจากสภาพแวดล้อมของหน่วยงาน อาจเกิดจากโครงสร้างองค์กร อาจเกิดจากการยอมรับของคนในหน่วยงาน ดังนั้นสามารถกล่าวสรุปได้ว่าไม่ว่าจะเป็นยุคสมัยใด หรือสังคมใดแบบก็ตาม หรือแม้แต่สังคมวิชาการที่ได้รับการยอมรับเป็นอย่างดีแล้ว ยังคงทุกแทรกแซงวัฒนธรรมของการไม่ยอมรับคนที่มีลักษณะเด่นหรือมีความแตกต่างจากบุคคลอื่นภายในองค์กร ส่วนวิธีแก้ปัญหาความมุ่งมั่นปฏิบัติมากเกินไปของผู้นำชุมชนดังกล่าว ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เพิ่มเติมและพบวิธีการ คือ ผู้นำในสังคมไทยจะต้องเก็บความมุ่งมั่นไว้ภายในใจลึก ๆ โดยเริ่มสร้างความสัมพันธ์กับชาวบ้านเพื่อให้เกิดความเป็นกันเอง หลังจากนั้นจึงแสดงความต้องการออกมาตามสถานการณ์ที่เหมาะสมเพื่อให้เกิดความกลมกลืนและสอดคล้องไปตามอารมณ์และความรู้สึกของชาวบ้านในชุมชน เพราะบางจังหวัดชาวบ้านในชุมชนยังไม่มีความพร้อมหรือระดับความต้องการในการพัฒนาชุมชนของชาวบ้านยังไม่เทียบเท่าผู้นำชุมชน ซึ่งจะเกิดจากวิถีชีวิตที่รักสบายของคนไทย ดังนั้นวิธีการดังกล่าวสอดคล้องกับ “ทฤษฎีภาวะผู้นำตามสถานการณ์” ของ Fiedler (1967) และ Hersey & Blanchard (1977) พบว่า ผู้นำต้องปรับยุทธศาสตร์การทำงานตามสถานการณ์ ทั้งในด้าน การปรับตัวตามบริบทของสังคม การสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น การมีวุฒิภาวะทางอารมณ์ ส่วนประเด็นด้านความเชื่อมั่นและการกล้าตัดสินใจในการปฏิบัติงานของผู้นำ จากการสัมภาษณ์จากผู้นำท่านหนึ่ง พบว่า ความเชื่อมั่นและการกล้าตัดสินใจของตัวผู้นำชุมชนไม่สามารถใช้ได้อย่างเต็มที่ เนื่องจากติดปัญหากรอบหรือแนวทางของภาครัฐที่วางรูปแบบแนวทางการพัฒนาไว้อย่างชัดเจน และผลการสัมภาษณ์จากอีกท่าน พบว่า ความมุ่งมั่น เชื่อมั่น และกล้าตัดสินใจของผู้นำในการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงไม่สามารถเกิดจากความมุ่งมั่นของตัวผู้นำเพียงคนเดียว แต่จะต้องเกิดจากการประสานความร่วมมือจากทุกฝ่าย ทั้งกลุ่มของผู้นำ กลุ่มภาครัฐและกลุ่มชาวบ้าน ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีภาวะผู้นำบริบทของ Bass (1990) พบว่า ผู้นำบริบทจะต่อสู้พยายามให้องค์กรของตนอยู่รอดอย่างเต็มที่ โดยใช้วิธีการที่แตกต่างกัน อาทิ ผู้นำบางคนใช้วิธีสร้างอารมณ์ร่วม ผู้นำบางคนใช้หลักเหตุผล โดยผู้ที่ใช้หลักเหตุผลจะต้องมีความเชี่ยวชาญทางเทคนิคและทักษะการโน้มน้าวใจ ส่วน Bass (1991) คิดทฤษฎี “ภาวะผู้นำเต็มพิสัย” ที่ได้เปรียบเทียบผู้นำการบริหารกับผู้นำการเปลี่ยนแปลง พบว่า ผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะให้แนวทางในการทำงานแก่ผู้อื่น และสร้างความร่วมมือในการทำงานร่วมกันมากกว่าการลงมือบริหารงานเอง และยังสอดคล้องกับทฤษฎี ภาวะผู้นำตามสถานการณ์ ของ Fiedler (1967) และ Hersey & Blanchard (1977) พบว่า การมีความสัมพันธ์กับผู้อื่นเป็นทักษะที่สำคัญของผู้นำ โดยการสร้างความสัมพันธ์ของผู้นำกับบุคคลอื่นนั้น ผู้นำต้องใช้ทักษะการติดต่อสื่อสารที่เชี่ยวชาญ การอำนวยความสะดวก และการให้สนับสนุน ซึ่งจะทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติจากแนวคิดตะวันตกแสดงให้เห็นถึงความสำเร็จจากการสร้างความร่วมมือซึ่งสอดคล้องจากกับงานวิจัยในบริบท

สังคมไทย ดังเช่น นุชจรีย์ ทิวาวลัย และคณะ (2547) พบว่า องค์ประกอบความเข้มแข็งที่สำคัญ คือ 1) การมีส่วนร่วม การดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม สมาชิกมีส่วนร่วม ดำเนินการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ และรับผลประโยชน์ 2) การเรียนรู้ กลุ่มจะต้องมีการเรียนรู้ การบริหารโครงการ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ ตลอดเวลา รวมทั้งต้องมีการถ่ายทอดให้สมาชิกได้เรียนรู้ และฝึกทักษะในการดำเนินการ 3) การพึ่งพา กลุ่มต้องการพึ่งพาทั้งภายในและภายนอก 4) หน่วยงานให้การสนับสนุน และนโยบายของรัฐบาล และยังคงคล้องกับ งานวิจัยของประสงค์ ทันศรี (2551) พบว่า การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เกิดจากการเอื้ออารีต่อกัน และจากการสนับสนุนทางวิชาการ ส่วน สุชีรา วิบูลย์สุข (2551) พบว่า บทบาทของภาคีในการส่งเสริมปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ ตัวผู้นำและการให้การสนับสนุน ยุทธวิธีที่ใช้คือ การอบรมและการต่อยอดองค์ความรู้ในรูปแบบโครงการเกษตรและโครงการออมเงิน การเป็นกำลังใจในการสอนหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และการประยุกต์ใช้ และสร้างความตระหนักให้เกิดแก่ผู้เรียนรู้

บทสรุป

การมุ่งปฏิบัติให้บรรลุผลนั้น มีผลต่อการพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแบบมีเงื่อนไข โดยองค์ประกอบของตัวแปรด้านการมุ่งปฏิบัติให้บรรลุผล ประกอบด้วย ความมุ่งมั่นต่อการพัฒนา ความเชื่อมั่นตนเอง ความกล้าเสี่ยง และการพัฒนาคน ส่วนเงื่อนไขของความมุ่งมั่น หมายถึง ยิ่งผู้นำใช้ความพยายามในลักษณะเชื่อมั่นในตนเองและมุ่งมั่นมากเกินไปหรือไม่เหมาะสม จะทำให้เกิดผลเสียกับการพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ข้อเสนอแนะ

1. **ด้านการวางนโยบาย** ภาครัฐหน่วยงานส่วนกลาง เช่น กระทรวงมหาดไทย ควรมอบหมายให้คณะกรรมการบริหารจังหวัด (กบจ.) และคณะกรรมการบริหารอำเภอ (กบอ.) เป็นเจ้าภาพในการบูรณาการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาระดับจังหวัดและระดับอำเภอ มีการจัดการแบบบูรณาการ ทั้งด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ และด้านกำลังคน เพื่อพัฒนาผู้นำภาคประชาชน และผู้นำในหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับงานพัฒนาชุมชน

2. **ด้านการปฏิบัติ** วางแผนตามนโยบายและนำไปปฏิบัติโดยบูรณาการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน องค์กรอิสระ (NGO) และภาคประชาชน ที่เป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน เริ่มจากผู้นำภาคประชาชนมีการประสานกลุ่มผู้นำ ได้แก่ กำนันผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน (อช.) ผู้นำกลุ่มหรือองค์กรที่เป็นแกนหลักในการพัฒนาหมู่บ้าน และผู้นำศูนย์ประสานงาน เพื่อให้กลุ่มผู้นำดังกล่าวเป็นตัวกลางแลกเปลี่ยนความต้องการระหว่างหน่วยงานภายนอกและชาวบ้านในชุมชน

3. **ด้านวิชาการ** ศึกษาวิจัยต่อยอดองค์ความรู้และสร้างนวัตกรรมการบริหารจัดการในมิติใหม่ ได้แก่ (1) พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศต่อการปฏิบัติงานของผู้นำชุมชน (2) การพัฒนากลยุทธ์เพื่อเสริมสร้างความคิดริเริ่มสำหรับผู้นำชุมชน (3) กลยุทธ์เสริมสร้างความสามารถและความมุ่งมั่นในการทำงานของผู้นำชุมชน

บรรณานุกรม

กรมการพัฒนาชุมชน. (2554). **ทำเนียบผู้นำองค์กรเครือข่ายพัฒนาชุมชน**. กรุงเทพมหานคร: บีทีเอสเพรส

การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย ปตท. (2554). **โครงการรักษ์ป่า สร้างคน 84 ตำบล วิถีพอเพียง**. สืบค้นเมื่อ 18 พฤศจิกายน 2554. จาก www.pttplc.com.

คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. (2553). **การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียง**. สืบค้นเมื่อ 18 พฤศจิกายน 2554. จาก www.nesdb.go.th

คณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ กปร., สำนักงาน. (2550). **บทบาทของผู้นำตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงาน กปร.

จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา. (2552). **การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียง**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

ฉัตรทิพย์ นาถสุภา และพรพิไล เลิศวิชา. (2537). **วัฒนธรรมหมู่บ้านไทย**. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ลักษณ์.

ไชยรัตน์ เจริญสิน โอบอาร. (2540). **ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่**. พิษณุโลก: วารสารมนุษยศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร.

ฉันทนรี ศรีทอง. (2552). **ภาวะความเป็นผู้นำในงานพัฒนาชุมชน**. กรุงเทพมหานคร: โอ.เอส.พรินต์ติ้ง เฮ้าส์.

เดวิด โกลด์สเวิร์ธ. (2530). ม.ร.ว. พุทธิสาด ชุมพล แปล. **มองทฤษฎีการพัฒนารูปแบบใหม่ ; Analyzing Theories of Development**. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ศึกษาการพัฒนาสังคม คณะรัฐศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ธรรมรักษ์ การพิศิษฐ์. (2543). **วิสัยการวางแผนพัฒนาประเทศในสหัสวรรษหน้า**. กรุงเทพมหานคร: เพชรรุ่งการพิมพ์.

ธันวา จิตต์สงวน. (2550). **การพัฒนาที่ยั่งยืนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง:กระแสไทในความเป็นกระแสสากล**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

พระบรมราชาบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. (2517). **พระบรมราชาบาทในพิธีพระราชทานปริญญา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ณ หอประชุม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วันพฤหัสบดีที่ 18 กรกฎาคม พ.ศ. 2517**.

พระธรรมปิฎก(ป.อ.ปยุตโต). (2549). **การพัฒนาที่ยั่งยืน**. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิพุทธธรรม.

พระเทพโสภณ (ประยูร ชัมมจิตโต). (2540). **ก้าวสู่ศตวรรษใหม่ด้วยพุทธธรรมและเทคโนโลยี**. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิพุทธธรรม.

มูลนิธิชัยพัฒนา. (2544). **ทฤษฎีใหม่ในการพัฒนาประเทศ**. กรุงเทพมหานคร: ชัยพัฒนาสนามเสือป่า.

ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. (2553). **เอกสารประกอบการสอนวิชาการประกอบการและการจัดการรัฐกิจ**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสยาม.

สมเกียรติ อ่อนวิมล. (2552). **วิกฤต “เศรษฐกิจพอเพียงปรัชญา ไม่ใช่ทฤษฎี”**, มติชน, 26 ก.พ. 2550,11.

สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2536). **สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ กิ่งงานพัฒนา**. รายงานวิจัยเสนอต่อจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2551). **ทฤษฎีและกลยุทธการพัฒนาสังคม**. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Michael R. carrel, Daniel F. Jennings and Christina Heavrin. (1997). **Fundamental of Organization Behavior**. Upper Saddle River, NJ : Prentice Hall International, Inc.

Samuel C. Certo. (1997). **Modern Management**, 7th ed., Upper Saddle River, NJ :Prentice-Hall International.

The Economist. (2007). **Rebranding Thaksinomics and wrecking the economy**, with the UN's ill-judged backing. Jan 11th 2007 Bangkok.

United Nations Conference for Environment and Development ; UNCED. (1992). **Sustainable Development**. [online]. Retrieved 8 June 2011 from <http://www.unced.co.th>